

Voortgangsrapportage jeugdhulp januari 2025

Jeugdigen groeien gezond en veilig op, liefst thuis, in hun eigen omgeving. Het college vindt het belangrijk dat jeugdigen en gezinnen zichzelf kunnen redden, maar waar nodig bieden we hulp en ondersteuning. Met inwoners, ervaringsdeskundigen en professionals werken we samen aan een kansrijke startpositie in het leven. Dat vraagt om een goede samenwerking met alle partners die daar een bijdrage aan kunnen leveren. We bouwen met elkaar een toegankelijk en houdbaar jeugdhulpstelsel, gericht op het voorkomen en/of zo klein mogelijk houden van problemen. Met deze voortgangsrapportage laten we periodiek zien hoe we ervoor staan.

Deze voortgangsrapportage gaat over de ontwikkelingen in de periode juli tot en met december 2024 met in de 2^e paragraaf de voorlopige jaarcijfers over 2024.

1. Actuele ontwikkelingen

Landelijk stijgt het aantal jongeren dat een beroep doet op jeugdhulp. Daarnaast is ook de zwaarte van de zorg gestegen. Inmiddels maakt 1 op de 7 jeugdigen gebruik van jeugdhulp en zijn er zorgen over het mentaal welbevinden. Daarmee zien we de kosten stijgen en vraagt de jeugdhulp steeds meer van de Zaanse begroting. De volgende landelijke ontwikkelingen spelen in op de oplopende tekorten bij gemeenten:

- Het advies van de deskundigencommissie over de inhoudelijke voortgang van de Hervormingsagenda en over het bijbehorende financiële kader. Inhoudelijk en financieel kijkt de commissie naar de jaren 2023 en 2024 en tevens doet de commissie een uitspraak over het financiële kader vanaf 2025. Dit zwaarwegende advies is de basis voor de bestuurlijke gesprekken tussen VNG en Rijk over aanpassing van het financieel kader bij voorjaarsnota 2025. Ook zal dit leiden tot een gesprek over wat er verder nodig is om tot betere beheersing van de kosten te komen. We nemen de raad hierin mee bij de Voorjaarsnota.
- Nieuwe financieringssystematiek - Momenteel zijn gemeentelijke taken in de Jeugdwet en Wmo (grotendeels) gefinancierd via de Algemene Uitkering (AU) van het gemeentefonds. Gemeenten ervaren echter al jaren financiële problemen en voor beide voorgenoemde wetten is afgesproken om alternatieve financieringsmodellen te onderzoeken. Voor jeugd is dit onderdeel van de Hervormingsagenda Jeugd. Naast de variant van de Algemene uitkering (AU), zoals het nu is, worden de mogelijkheden van een Sociaaldomein fonds en/of een gedeeltelijke maatwerkuitkering (SPUK) onderzocht.

De almaar toenemende groei van de jeugdhulp is voor het college aanleiding om een bestuursopdracht te geven. Deze opdracht is momenteel in voorbereiding en in maart zal de raad om een zienswijze worden gevraagd.

Zaanstad volgt de Hervormingsagenda en voert de besparende maatregelen uit. Tot nu toe is het moeilijk om de groei in te dammen en echt effectief te zijn. We zetten in op de Hervormingsagenda maar net als ongeveer alle gemeenten in Nederland zijn we met de huidige maatschappelijke ontwikkelingen niet bij machte om de groei om te buigen. Er is meer nodig om het stelsel van de jeugdhulp te verbeteren en deze oplossingen liggen buiten het stelsel; onder andere in het onderwijs, wonen, bestaanszekerheid, zorg voor de ouders, sport en de openbare ruimte. De bestuursopdracht zet dan ook in op verbetering van de context van kinderen en gezinnen door juist de doorontwikkeling te zoeken in andere domeinen.

Versterken lokale teams

Het versterken van de lokale teams is een belangrijke pijler in de Hervormingsagenda, die bijdraagt aan de doelstellingen die we in het beleidskader Jeugd hebben opgenomen: passende hulp nabij. Om het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming te realiseren en te versnellen is het tegelijk nodig dat in alle gemeenten lokale teams de opdracht krijgen om hulp te verlenen bij (vermoedens van) onveiligheid. De ontwikkelingen richten dus op 'actieve lokale teams' die zelf hulp en ondersteuning verlenen, óók als het gaat om werken aan veiligheid. Dat betekent altijd: professionele hulp bieden op basis van vrijwillige toestemming.

In de bestuursopdracht jeugd hebben de lokale teams ook een centrale rol als het gaat om het verbeteren van de context van kinderen en hun ouders, mede omdat ze een sleutelpositie hebben op een integrale benadering van gezinnen en ouderproblematiek.

Een belangrijke ontwikkeling is de steeds nauwere samenwerking tussen de Sociaal wijkteams en het jeugdteam als het gaat om kwetsbare gezinnen. Zij hebben sinds een jaar gezamenlijk de opdracht om de gezinsaanpak verder vorm te geven en te zorgen dat meer gezinnen via deze aanpak geholpen kunnen worden. Ook zullen ze gezamenlijk een team vormen dat in staat is intensief vrijwillige hulp te bieden aan gezinnen waar onveiligheid speelt. Dit gaat over gezinnen met kinderen maar ook over volwassenen en huishoudens zonder kinderen. Dit team is een belangrijke schakel in de proeftuin toekomstscenario jeugd- en gezinsbescherming. Nu is besloten dat de Sociaal wijkteams niet meer worden aanbesteed en een nadere organisatievorm krijgen, kunnen we ook verder ontwikkelen rondom de gezinsaanpak en hulpverlening aan gezinnen.

Praktijkondersteuners(POH) jeugd en gezin bij de huisartsen

In december 2024 zijn er 18 huisartsenpraktijken (van de 36) waar een praktijkondersteuner jeugd en gezin is aangesloten. Huisartsen doen mee op basis van vrijwilligheid.

In de twee jaar dat dit project draait zijn er 425 aanmeldingen geweest, waarvan 49% jongens en 51% meisjes. Over het algemeen gaat het om jonge kinderen (onder de 6 jaar). Er zijn 262

trajecten ook weer afgerond in deze 2 jaar. De wachttijd is kort, een eerste gesprek kan vaak binnen 1 a 2 weken plaatsvinden. In ruim de helft van de aanmeldingen kan de POH de hulp zelf bieden, in de overige trajecten is andere of meer hulp nodig. De meest voorkomende interventies die de POH jeugd en gezin levert zijn: Psycho-educatie, gesprekken psychosociale problematiek, opvoedondersteuning, overbruggingshulp, doorverwijzing en triage.

Kenniswerkplaats scheiden

Een scheiding van de ouders heeft altijd invloed op kinderen. In de kenniswerkplaats ontwikkelen we kennis waarmee we voorkomen dat kinderen schade ondervinden door een scheiding. We geven professionals kennis en tips mee hoe ze dit het beste kunnen doen. Daarnaast vormen professionals van verschillende hulpverleningsorganisaties een duurzaam netwerk waarin zij kunnen blijven leren en ontwikkelen. De gemeente Zaanstad faciliteert de werkplaats. Mediators en advocaten zijn vaak al vroeg in het scheidingsproces betrokken en kunnen helpen om tijdig de juiste hulp in te zetten. Wethouder Groothuismink heeft een brief geschreven aan advocaten en mediators met deze oproep en de reacties hierop zijn positief. Ook zullen zij mee gaan doen aan de werkplaats.

Toekomstscenario Jeugd- en gezinsbescherming

Het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming is gericht op gezinnen en huishoudens (0-100) die te maken hebben met onveiligheid. In Nederland wordt stapsgewijs wetgeving ingevoerd om het stelsel van kind- en gezinsbescherming te veranderen. Het huidige estafettemodel waarbij gezinnen keer op keer hun verhaal moeten vertellen wordt omgevormd naar een zogenaamd Regionaal Veiligheidsteam kind- en gezinsbescherming (RVT).

In november 2024 hebben de staatssecretarissen een richtinggevend besluit genomen ten aanzien van de RVT's. Deze teams zullen eigenstandige publiekrechtelijke organisaties worden in een openbaar lichaam (gemeenschappelijke regeling) op de schaalgrootte van de (25) veiligheidsregio's. In het regionaal veiligheidsteam worden de functies van Veilig Thuis, de jeugdbescherming (Gecertificeerde Instellingen) en een deel van de functies van de Raad voor de Kinderbescherming ondergebracht. De jeugdreclassering zal onder centrale aansturing vallen. Op dit moment is de planning dat het wetgevingstraject in 2027 wordt afgerond. Daarna hebben de regio's tot 2030 de tijd om de wetgeving door te voeren. Hierover wordt in het voorjaar meer helderheid verwacht.

Zaanstreek Waterland is één van 11 landelijke proeftuinen waar de wetgeving vanuit de praktijk wordt opgebouwd. Voor 2025 is opnieuw subsidie aangevraagd (en gekregen).

Het bestuurlijk overleg Allen voor Eén is opdrachtgever voor de proeftuin Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming Zaanstreek Waterland. De gemeente Zaanstad is ambtelijk opdrachtgever. In september 2024 heeft het bestuurlijk overleg de opdracht gegeven voor een gebiedsgerichte doorontwikkeling van de huidige proeftuin naar de proeftuin 2.0.

Dat betekent we in 2025 een volgende stap gaan zetten; van 'iets proberen' naar 'iets bewijzen'. We gaan de huidige werkwijze door ontwikkelen naar een gebiedsgerichte aanpak, op een manier waarvan we denken dat het gaat werken (een zgn. prototype). Kernwoorden of uitgangspunten voor de ontwikkeling zijn; intensief samen, eenvoudig en duidelijk. De proeftuin 2.0 vindt plaats in de gemeente Waterland en in Zaanstad-Noord. Kortweg zullen we in de proeftuin alle gezinnen en huishoudens die te maken hebben met onveiligheid in dat postcode- gebied begeleiden op de nieuwe manier (dus inclusief gedwongen kader).

De proeftuin 2.0 start per 1 februari in Zaanstad Noord en de gemeente Waterland. In Zaanstad Noord zal samenwerking gezocht worden met de bestuursopdracht Actieplan Jeugd en Veiligheid.

Zaanse variant opgroeien in een kansrijke omgeving, verbonden aan voorliggende voorzieningen opvoeden en opgroeien

In de raadsinformatiebrief Zaans opgroeien in een kansrijke omgeving hebben we beschreven dat we de Zaanse 'Opgroeien in een Kansrijke Omgeving' (ofwel OKO) variant verbinden aan het verbeteren van de voorliggende voorzieningen voor opvoeden en opgroeien. Op deze manier willen we meer in samenhang werken aan het versterken van de mentale gezondheid van jongeren en het gewone leven van jeugdigen en hun opvoeders. In 2024 zijn er netwerkbijeenkomsten met partners, waaronder recent in september. In de tweede helft van 2024 is het uitvoeringsplan

opgesteld voor de Zaanse OKO variant, samen met partners, ouders en jongeren (en ervaringsdeskundige jongeren) om zo langjarig te investeren in mentale gezondheid van jongeren. Ook werken we in het kader van de bestuursopdracht Jeugd & Veiligheid om de voorliggende, preventieve voorzieningen in dit kader te kunnen inzetten. We bekijken hier voor welke voorzieningen of interventies versterkt kunnen worden en welke niet meer passend zijn. Dit doen we ook in overleg met zorgaanbieders, Jeugdteams, Wijkteams, Centrum Jong en andere partners zoals onderwijsinstellingen, sportverenigingen en Local Heroes.

Onderwijs-jeugdagenda

We willen dat ieder kind onderwijs krijgt dat aansluit bij zijn of haar mogelijkheden en behoeften, met de juiste hulp en ondersteuning. Met het opstellen van een Onderwijs Jeugdhulp Agenda wordt gewerkt aan een structurele, integrale aanpak van de samenwerking tussen onderwijsinstellingen en jeugdhulpaanbieders. Het beoogde effect van de Onderwijs Jeugdhulp Agenda is een samenhangende aanpak is voor kinderen die ondersteuning nodig hebben als het op school niet goed gaat en een betere inzet van de beperkte hoeveelheid mensen en middelen bij zowel onderwijs-, als jeugdhulp-, als gemeentelijke organisatie(s). We werken momenteel aan de Onderwijs Jeugdhulp Agenda.

Bovenregionale samenwerking Thuis voor Noordje

Vanuit het Bovenregionaal Expertise Netwerk Noord Holland (BEN-NH) zijn het afgelopen jaar 3 onderzoeken voltooid die ook voor Zaanstad relevant zijn. Het betreft de 1-op-1 plaatsingen (waarin een jeugdige in z'n eentje in een voorziening geplaatst wordt met individuele begeleiding), evaluatie van de kleinschalige woonvormen en traumabehandeling. Daarnaast is de casuïstiek van de Regionale expertise teams geëvalueerd. Relevant voor Zaanstad is dat steeds weer 5 moeilijk plaatsbare doelgroepen naar voren komen namelijk; kinderen met een ernstige eetproblemen (vaak in combinatie met autisme), heel jonge kinderen met zeer moeilijk te begrijpen gedrag, jongeren met forensische en/of verslavingsproblemen en vaak in combinatie met licht verstandelijke beperkingen. Een bovenregionale werkgroep zoekt uit wat er nodig is voor deze doelgroepen. Ondertussen werken we in Zaanstreek Waterland in samenwerking met Levvel aan een kleinschalige woonvorm die naar verwachting tegen de zomer 2025 opengaat en waar plek is voor 4 kinderen waaronder minimaal 2 kinderen die anders in een 1-op-1 plaatsing terecht zouden komen.

Verkenning nieuwe inkoop specialistische jeugdhulp

De huidige contracten voor de regionaal ingekochte specialistische jeugdhulp lopen tot uiterlijk 1 januari 2027. In 2024 hebben we onderzocht of we toe willen werken naar een andere inkoopvariant of dat we de huidige systematiek blijven gebruiken. Om rust in het stelsel te houden zullen we bij de toekomstige aanbesteding een vergelijkbare inkoopvariant hanteren. Momenteel wordt een regionale projectstructuur voor de inkoop ingericht. De huidige gemeenschappelijke regeling zonder meer en de dienstverleningsovereenkomst Jeugd is verlengd zodat de regionale samenwerking zijn juridische basis houdt. De nieuwe aanbesteding willen we aangrijpen om het huidige stelsel te optimaliseren. Deze optimalisatie richt zich onder andere op: sturen op kosten en kwaliteit, innovatie van het stelsel, vertrouwen in elkaar (gemeenten, aanbieders, verwijzers, etc.) en terug naar de bedoeling van het stelsel en de inzet van jeugdhulp.

Acties rondom het niet-ingekochte aanbod (NIA)

Naast dat de verwijzers kunnen verwijzen naar het gecontracteerde aanbod is het ook mogelijk om betaalovereenkomsten met niet gecontracteerde aanbieders (BOK) af te sluiten. Of meerwerk overeenkomsten (MOK) met gecontracteerde aanbieders die voor die zorg niet zijn ingekocht. In de afgelopen jaren zien we een stijging in aantal en kosten van de BOK's en MOK's.

Uit een regionale analyse zien we dat het gaat om zware gedragsproblematiek bij jonge jongens (6 tot 12 jaar) en meiden tussen 12 en 14 jaar. Het programma Thuis voor Noordje zou een antwoord moeten gaan bieden voor deze doelgroepen. Daarnaast gaat het om jongeren die 18 worden en we missen een verblijfsvoorziening waar een jongere door kan stromen naar Wmo. Dit zou een soort tussenvoorziening jeugd-Wmo kunnen zijn waar jongeren geleerd wordt zelfstandig te wonen. Verder zien we veel aanvragen voor jongeren die (dreigen) uit te vallen in het onderwijs, waarin ook een beroep wordt gedaan op de jeugdwet. De vraag is of we niet ten onrechte teveel financieren vanuit de jeugdwet. Ook dit is een regionaal probleem. Dit is ook een punt voor de onderwijs-jeugdagenda en de komende regionale aanbesteding.

Het aantal betaalovereenkomsten in Zaanstad bedraagt over 2024 124, dit is een lichte daling ten opzichte van 2023. Wel is het gemiddelde bedrag van de betaalovereenkomsten toegenomen. Een betaalovereenkomst kost in 2024 gemiddeld € 62.000.

Onze inzet is om het aantal betaalovereenkomsten terug te brengen om de volgende redenen:

- Het rechtmatigheidsrisico bij betaalovereenkomsten groot: sommige niet gecontracteerde partijen hebben meerdere jeugdigen uit Zaanstad in zorg. Daarmee gaat het bedrag dat wij jaarlijks betalen boven de aanbestedingsgrens en is er sprake van onrechtmatigheid.
- Kwaliteit : er is meer zicht op de kwaliteit binnen het gecontracteerde aanbod, via de contractmanagers.
- Aanbestedingsregels – de gemeente houdt zich aan de aanbestedingsregels als we geen betaalovereenkomsten inzetten. Veel betaalovereenkomsten vergroot de onrechtmatigheid.
- Kosten – de tarieven voor gecontracteerde partijen zijn vastgelegd en voor niet gecontracteerde partijen wordt er vaak apart onderhandeld. Hierdoor wordt er bij een betaalovereenkomst nog wel eens meer betaald. Het afgelopen jaar is dit wel door de werkgroep opgepakt en worden tarieven afgestemd aan de ingekochte tarieven en landelijke standaarden.

In het eerste kwartaal van 2025 implementeren we nieuwe werkafspraken met de verwijzers (het jeugdteam en de GI's). Zo hopen we meer jeugdigen naar het gecontracteerde aanbod te krijgen. Dit kan tot gevolg hebben dat jeugdigen op de wachtlijst van een zorgaanbieder terecht komt.

We zullen voor sommige jeugdigen maatwerk blijven leveren. Het zal dan vooral gaan om de complexe situaties waar niet altijd 1 oplossing mogelijk is. Hoewel we inzetten om minder kinderen uit huis, zal dit niet altijd te voorkomen zijn en is er een verblijfsplaats nodig. Deze zijn schaars en soms lukt het alleen via het niet ingekochte aanbod om een plek te vinden.

Recente rapporten naleving

In 2024 hebben er meerdere toezichtsonderzoeken plaatsgevonden bij zorgaanbieders die jeugdhulp of Wmo-ondersteuning bieden aan inwoners van Zaanstad. Aanleiding van deze onderzoeken is vaak onvoldoende zorg bieden, onvoldoende resultaten halen en aanwijzingen voor onrechtmatige inzet van zorggelden. Er zijn in 2024 5 contracten voor jeugdhulp ontbonden. Dit waren over het algemeen aanbieders die jeugdhulp en Wmo boden en weinig cliënten vanuit Zaanstad hadden. Op dit moment lopen er meerdere onderzoeken bij aanbieders die kunnen leiden tot ontbinden van contracten, het overplaatsen van cliënten en het eventueel terugvorderen van geld.

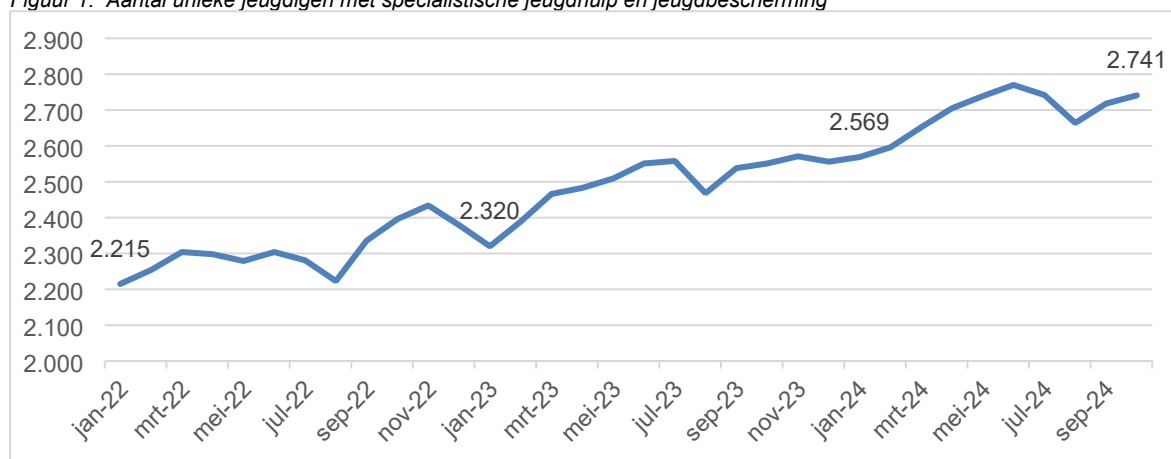
2. Cijfers

In deze paragraaf worden de cijfers over 2024 weergegeven van het aantal jeugdigen in de verschillende vormen van jeugdhulp en de kosten hiervan. De aantallen zijn tot en met oktober, de cijfers van november en december zijn nog niet allemaal administratief verwerkt en geven nog niet het eind beeld. In de financiële prognose is hiervoor gecorrigeerd.

2.1 Aantal jeugdigen in de specialistische jeugdhulp en jeugdbescherming

Onder specialistische jeugdhulp wordt verstaan: alle hulp die wordt ingezet op basis van een indicatie voor jeugdhulp. Deze indicatie kan door verschillende verwijzers worden afgegeven: het jeugdteam, de gecertificeerde instellingen, de huisarts of andere medische verwijzers zoals een kinderarts. Een indicatie voor dyslexie kan door het onderwijs worden afgegeven. Een jeugdbeschermingsmaatregel wordt door de kinderrechter opgelegd op basis waarvan jeugd- en gezinsbescherming wordt ingezet. In de onderstaande grafiek wordt weergegeven hoeveel unieke jeugdigen in Zaanstad jeugdhulp ontvangen.

Figuur 1: Aantal unieke jeugdigen met specialistische jeugdhulp en jeugdbescherming

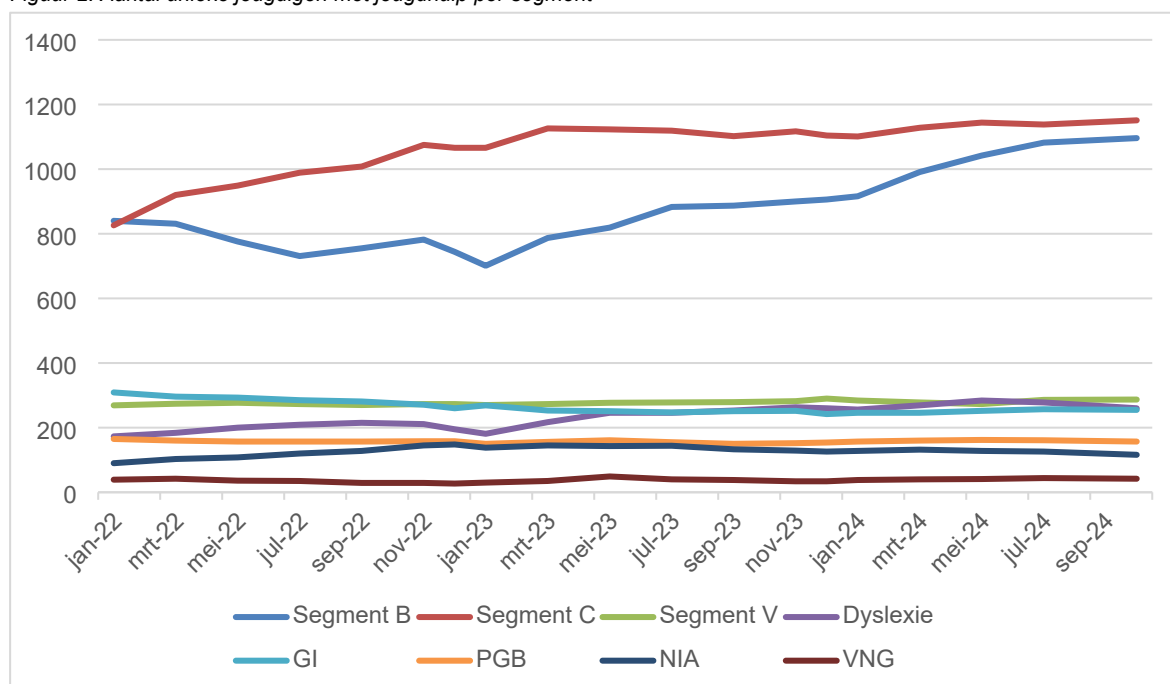
Wat valt op in bovenstaande grafiek:

- Het aantal jeugdigen in de specialistische jeugdhulp is opgelopen van 2.215 in januari 2022 tot 2.741 in oktober 2024. In 2024 waren er gemiddeld 8% meer jeugdigen met jeugdhulp dan in 2023. Dat terwijl dit aantal in 2023 ook al zo'n 8% was toegenomen ten opzichte van 2022.
- Deze toename kan slechts beperkt worden verklaard door een toename van het aantal jeugdigen van 0 t/m 17 jaar in Zaanstad van ruim 1% in twee jaar. Hieruit volgt de conclusie dat het aantal jeugdigen met jeugdhulp, ten opzichte van het totaal aantal jeugdigen in Zaanstad, steeds verder toeneemt.
- Inhoudelijke verklaringen hiervoor staan elders in deze rapportage ook beschreven en komen vooral voort uit landelijke en maatschappelijke ontwikkelingen. Zo is in veel gemeenten hetzelfde beeld: een toename van problemen binnen gezinnen (stress, scheiden, geldzorgen), uitval vanuit het onderwijs, meer instroom van kinderen van arbeidsmigranten, wachtlijsten voor specialistisch onderwijs en een toename van sociale druk onder jeugdigen. Dit zijn maatschappelijke problemen in gezinnen, waarvoor steeds vaker een beroep wordt gedaan op jeugdhulp.

De specialistische jeugdhulp is ingedeeld in drie segmenten: specialistisch (B), hoog-specialistisch (C) en verblijf (V). Voor dyslexiezorg is er een apart segment. Jeugd- en gezinsbescherming wordt geboden door de Gecertificeerde Instellingen (segment GI's). Voor hulpvragen waarvoor geen ondersteuning beschikbaar of mogelijk is vanuit deze segmenten, kan jeugdhulp worden ingezet via een Persoonsgebonden budget (PGB), niet ingekocht aanbod (NIA's) of landelijke ingekochte jeugdhulp (VNG).

Door de aanbesteding van specialistische jeugdhulp die per 1 januari 2022 is ingegaan, is de indeling naar type zorg iets veranderd in vergelijking met voor 2022. Vandaar dat het aantal jeugdigen per segment vanaf 2022 wordt weergegeven.

Figuur 2: Aantal unieke jeugdigen met jeugdhulp per segment

Wat opvalt in bovenstaande grafiek:

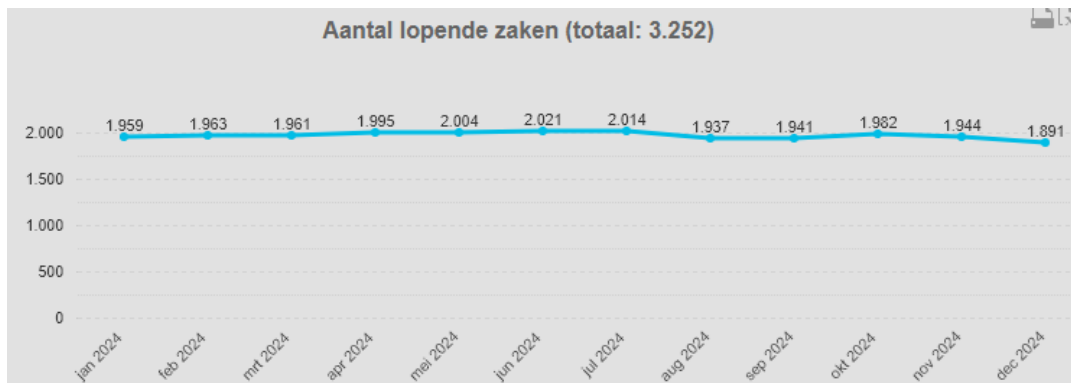
- Segment B is voor (enkelvoudig) specialistische jeugdhulp: het aantal jeugdige dat jeugdhulp ontvangt van aanbieders uit segment B blijft sterk groeien. Dit aantal is gestegen van 840 in januari 2022 naar inmiddels bijna 1.100 unieke jeugdigen met jeugdhulp: een toename van ruim 30%. Hier zijn grofweg de volgende verklaringen voor:
 - Het mentaal welbevinden van jongeren is de laatste jaren achteruitgegaan. Hierdoor zijn er steeds meer jeugdigen met hulpvragen op het gebied van geestelijke gezondheid. Voor deze jeugdigen wordt geestelijke gezondheidszorg (GGZ) ingezet. Dit gaat om ongeveer 70% tot 80% van de bijna 1.100 jeugdigen die jeugdhulp ontvangen vanuit segment B.
 - Door wachttijden en -lijsten voor relatief zwaardere GGZ-hulpvragen wordt steeds vaker (tijdelijk) lichtere ondersteuning ingezet. Dit wordt soms ter overbrugging ingezet totdat er plek is voor een jeugdige voor hoog-specialistische jeugdhulp. Daarbij merken we ook dat het specialisme in segment B toeneemt en ontstaat een soort segment B+.
 - Er is uitbreiding van het aanbod vanuit (nieuwe) zorgaanbieders die via de Open-House aanbesteding tussentijds zijn toegetreden. Dit is enerzijds gunstig voor cliënten op de wachtlijst, omdat er hierdoor meer jeugdigen geholpen kunnen worden. Aan de andere kant kan nieuw aanbod ook een aanzuigende werking hebben op (nieuwe) ondersteuningsvragen. Daarbij leidt dit tot een enorme toename van de kosten.
- Segment C is hoog specialistische jeugdhulp (meervoudige problematiek): het aantal jeugdigen waarvoor hoog-specialistische jeugdhulp wordt verleend, neemt geleidelijk toe. Inmiddels gaat dit om ruim 1.150 jeugdigen. In 2024 is dit aantal ongeveer 2% toegenomen dan in 2023.
- De LVB-zorgaanbieders zien naast de verstandelijke beperking steeds meer complexe bijkomende psychiatrische-, gezins- en gedragsproblematiek en zij zien een aantal inhoudelijke oorzaken voor de toenemende complexiteit en intensiteit in zorgvraag. De inhoudelijke duiding geeft tevens inzicht in de belangrijkste verklaringen voor de kostenstijging :
 - Kinderen met het Foetaal Alcohol Syndroom (FAS). FAS is een overkoepelende term die een reeks aan geboortedefecten en hersenschade door alcoholgebruik tijdens de zwangerschap aangeeft.
 - Kinderen en gezinnen met een oorlogstrauma en hechtingsproblematiek. De kinderen hebben forse externaliserende gedragsproblemen (fysieke agressie richting omgeving).
 - Kinderen van ouders met een licht verstandelijke beperking. Ouders zitten zelf ook in zorg vanuit bijvoorbeeld de WMO. De maatschappij wordt steeds complexer waardoor het voor een steeds grotere groep lastiger wordt om mee te komen.
 - De LVB-aanbieders zien dat 80% van hun doelgroep kinderen op het Orthopedagogisch Dagcentrum (ODC) niet in Nederland zijn geboren.

- De problematiek van de samenleving zien de LVB-zorgaanbieders terug in hun populatie kinderen.
- Er zijn wachtlijsten in het speciaal onderwijs waardoor de kinderen met een ontwikkelingsachterstand daar niet terecht kunnen en daardoor ligt er een grotere vraag gedurende de dag bij de zorgaanbieder in het verblijf of op de dagbesteding/ODC locaties.
- Het verwachte ontwikkelingsniveau en de mate van zelfredzaamheid van kinderen dient steeds hoger te zijn als voorwaarde voor deelname aan onderwijs. Er zijn daardoor meer kinderen met een profiel dagbesteding (en dus een minder positief toekomstperspectief).
- Door deze ontwikkelingen neemt de zwaarte van de hulpvraag en daarmee de zorginzet toe. In 2024 liggen de gemiddelde kosten per jeugdige met hoog-specialistische jeugdhulp 10% hoger dan in 2023.
- Segment V (verblijf) is voor jeugdigen die niet meer thuis kunnen wonen en jeugdhulp ontvangen binnen (de muren van) een zorginstelling. Ook pleegzorg en logeren vallen in deze categorie. Het aantal jeugdigen met een vorm van “verblijf” is vanaf begin 2022 redelijk gelijk gebleven rond 270. In 2024 is dit aantal licht opgelopen en ontvangen tussen de 280 en 290 jeugdigen jeugdhulp binnen een instelling. Uitstroom uit verblijf voor jongeren boven 18 jaar blijft moeizaam gaan door een gebrek aan geschikte woonruimte voor deze jongeren.
- Gecertificeerde Instellingen (GI's): de GI's voeren jeugdbeschermingsmaatregelen (dwang) en jeugdreclassering uit die door de kinderrechter zijn opgelegd. Het aantal gezinnen dat door de gecertificeerde instellingen wordt begeleid loopt al een aantal jaar terug, maar deze afname is recent gestabiliseerd. Dit heeft ermee te maken dat lokale projecten waarmee dwang kan worden voorkomen nog in de opstartfase zitten.
- Dyslexiezorg kan door scholen worden aangevraagd. Het aantal jeugdigen met dyslexiezorg is dit jaar wederom flink toegenomen (+13%). Er is een toename te zien in het aantal aanmeldingen en behandelingen van jeugdigen in het kader van dyslexiezorg. We zijn in gesprek met onderwijs en dyslexiezorgaanbieders om de toeloop naar de dyslexiezorg te verminderen.
- PGB's Jeugd zijn de persoonsgebonden budgetten. Het aantal jeugdigen met een PGB is de laatste jaren redelijk gelijk gebleven.
- Tot slot zijn er ook jeugdigen met een indicatie voor landelijk ingekochte zorg (VNG). Dit zijn de contracten voor heel specifieke vormen van zorg, die door de VNG op landelijk niveau zijn ingekocht. Deze aantallen zijn laag en derhalve nauwelijks zichtbaar in de grafiek.

2.2. Jeugdhulp via het jeugdteam

Het jeugdteam kan verwijzen naar specialistische jeugdhulp, maar kan ook zelf jeugdhulp verlenen. Dit is vaak lichte jeugd-GGZ, complexe opvoedondersteuning en intensief vrijwillige hulp (daar waar ook de veiligheid een issue is). Wijk- en jeugdteams registreren in een systeem dat door de gemeente wordt beheerd hoeveel jeugdigen via het jeugdteam worden geholpen. Het jeugdteam heeft gemiddeld ongeveer 2.000 zaken in caseload en dit getal blijft over de tijd redelijk stabiel zoals uit de onderstaande grafiek blijkt (de maand december is nog niet representatief voor administratieve verwerking).

Figuur 3: Aantal “zaken” in caseload bij het jeugdteam

Er is een evenwicht te zien in de in- en uitstroom van jeugdigen en gezinnen die via het jeugdteam worden geholpen. Hierdoor is het aantal lopende “zaken” bij het jeugdteam stabiel. Dat wil niet zeggen dat de vraag om jeugdhulp bij het jeugdteam stabiel is: er is ook nog een wachtlijst, die kan oplopen tot 20 weken. Dit komt doordat de instroom hoger blijft dan de uitstroom. Wat in 2024 is verbeterd, is dat het jeugdteam meer groepsgericht doet voor jeugdigen. Dit gaat vaak om jeugdigen die op de wachtlijst staan. Door voorliggende hulp te bieden of te verwijzen naar voorliggende voorzieningen of te kijken met andere organisaties welke ondersteuning ook helpend kan zijn, worden deze jeugdigen evengoed geholpen.

2.3 Ontwikkeling kosten voor jeugdhulp

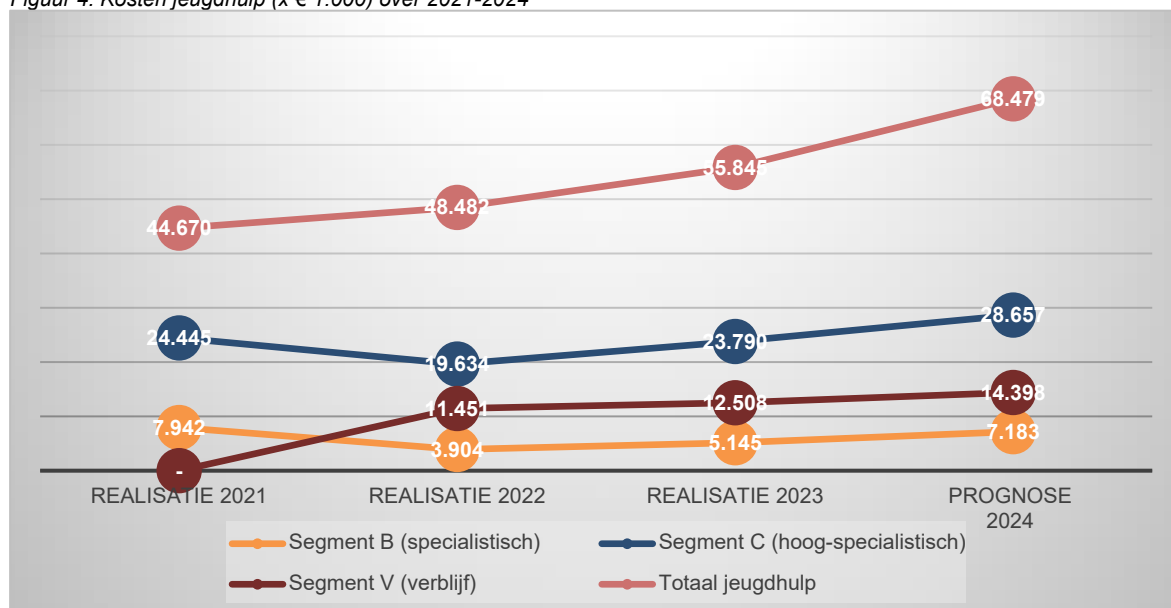
Ontwikkeling van de kosten in 2022 tot en met 2024

De jeugdhulp die in 2024 is geleverd heeft (voorlopig) € 68,5 miljoen gekost. Ten opzichte van 2023 zijn de kosten in 2024 met € 12,6 miljoen toegenomen. Dit gaat om een toename van ruim 22% en dit is als volgt te verklaren:

- 8% groei van aantal jeugdigen met jeugdhulp: Vooral het aantal jeugdigen met specialistische jeugdhulp en jeugd-GGZ is in 2024 enorm gestegen. De toename van het aantal jeugdigen met jeugdhulp leidt bij benadering om een toename van € 4,5 miljoen aan kosten voor jeugdhulp in 2024.
- 7,4% groei van de gemiddelde kosten per jeugdige met jeugdhulp (los van indexatie tarieven): De gemiddelde kosten nemen vooral toe bij hoog-specialistische jeugdhulp. Dit betekent dat de zwaarte van de hulpvraag en zorginzet is toegenomen. Hierdoor is de jeugdhulp in 2024 ongeveer € 4,2 miljoen meer gaan kosten.
- 6,49% indexatie van de tarieven: Doordat de tarieven jaarlijks worden geïndexeerd, nemen de kosten ook jaarlijks toe. Daarbij zijn de landelijke tarieven voor jeugd- en gezinsbescherming extra verhoogd, doordat de caseload per medewerker ofwel jeugdbeschermer is verlaagd. De indexatie voor 2024 verklaart ongeveer € 3,9 miljoen van de kostentoeename voor jeugdhulp.

Zie ook de grafiek op de volgende pagina. Hierin is de enorme toename van kosten voor jeugdhulp in 2024 goed zichtbaar.

Figuur 4: Kosten jeugdhulp (x € 1.000) over 2021-2024

In onderstaande tabel zijn de kosten voor jeugdhulp in 2022 en 2023 per segment weergegeven. Daarbij biedt deze tabel ook inzicht in wat in 2024 is begroot voor jeugdhulp en waar de kosten voorlopig op uitkomen in 2024. Daarbij het voorbehoud dat nog niet alle kosten over 2024 in beeld zijn. Hierdoor kunnen de definitieve kosten voor jeugdhulp in 2024 nog afwijken van wat in onderstaande tabel is weergegeven. De verantwoording over de definitieve kosten voor jeugdhulp worden meegenomen in de Jaarrekening 2024.

Tabel 1: Ontwikkeling kosten jeugdhulp 2021-2024

Ontwikkeling kosten jeugdhulp (x € 1.000)	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting VJN 2024	Narap 2024	Prognose 2024	Verschil met Narap 2024
Dyslexie	728	854	910	850	987	137
Jeugdbescherming (GI's)	4.992	4.541	5.081	5.701	5.768	67
Jeugdbescherming in de Wijk			400	200	200	-
VNG (landelijk gecontracteerd)	1.211	1.303	1.431	1.801	1.905	104
Betaalovereenkomsten (NIA)	3.686	4.927	5.170	5.870	6.750	880
Segment B (specialistisch)	3.904	5.145	5.750	7.070	7.183	113
Segment C (hoog-specialistisch)	19.634	23.790	26.009	28.021	28.657	636
Segment V (verblijf)	11.451	12.508	13.322	14.072	14.398	326
PGB Jeugd	2.504	2.797	2.982	2.682	2.704	21
Correcties voorgaande jaren					27	27
Overig (o.a. incidenteel)	372	-20	-100	-100	-100	-
Taakstelling Hervormingsagenda			-	-	-	-
Totaal jeugdhulp	48.482	55.845	60.955	66.168	68.479	2.311
Mutatie in %	8,5%	15,2%	9,2%	18,5%	3,5%	3,5%

Voorlopig financieel resultaat voor jeugdhulp t.o.v. begroting 2024

De begroting voor jeugdhulp in 2024 was gebaseerd op de gerealiseerde kosten in 2023, plus 6,49% indexatie plus gemiddeld 2,7% verwachte groei. Hiermee is in 2024 ongeveer 9,2% meer begroot in 2023. Bij de Narap 2024 is al gebleken dat de begroting voor jeugdhulp in 2024 enorm zou overschrijden. Op dat moment liepen de kosten voor jeugdhulp op tot een (verwacht) tekort van € 5,2 miljoen. Bij de voorlopige jaarafsluiting voor 2024 komt daar nog eens een tekort van € 2,3 miljoen bovenop. Per saldo komt het voorlopige tekort over 2024 dus uit op € 7,5 miljoen.

Daarbij nogmaals de kanttekening dat de definitieve jaarcijfers over 2024 hier nog van kunnen afwijken. Op het moment dat deze rapportage is opgesteld, zijn nog niet alle declaraties voor de in 2024 geleverde jeugdhulp ontvangen. Daarmee zijn nog niet alle kosten in beeld. Vandaar dat er

een inschatting is gemaakt van de kosten die nog worden gedeclareerd over 2024. Bij de Jaarrekening 2024 wordt verantwoording afgelegd over de definitieve kosten in 2024.

Verklaring voor voorlopig tekort t.o.v. Narap 2024

Het voorlopige tekort van € 2,3 miljoen kan als volgt worden verklaard:

- Dyslexiezorg € 0,137 miljoen nadeel: Bij de start van het schooljaar (september) neemt dyslexiezorg jaarlijks toe. Dit jaar is de toename sterker geweest dan voorgaande jaren. Daar is onvoldoende rekening mee gehouden bij de Narap 2024. Dit leidt tot een nadeel van € 137.000.
- VNG € 0,104 miljoen nadeel: Dit gaat om landelijk gecontracteerde zorg, waar we als gemeente nauwelijks invloed op hebben. Daarom kunnen we niet goed voorspellen hoeveel dit gaat kosten. In het tweede deel van 2024 zijn de kosten hiervoor toegenomen, wat leidt tot een nadeel van € 104.000 t.o.v. de Narap 2024.
- NIA's € 0,880 miljoen nadeel: Hoewel het aantal jeugdigen waarvoor niet ingekochte zorg wordt ingezet afneemt, zijn de kosten sterk toegenomen. Dit komt omdat het vaak om specifieke en specialistische jeugdhulp of verblijf gaat, met relatief hoge kosten. Daarbij worden er ook kosten voor jeugdzorgvervoer gemaakt die onder de NIA's worden verantwoord. Doordat een aantal NIA's met terugwerkende kracht zijn afgegeven, terwijl de jeugdhulp al was ingezet, waren bij de Narap 2024 niet alle kosten in beeld. Dit leidt nu tot een nadeel van € 880.000.
- Segmenten B en C € 0,749 miljoen nadeel: De kosten voor (hoog-)specialistische jeugdhulp zijn in de laatste maanden van 2024 weer licht toegenomen. Dit gaat om een relatief kleine toename, van ruim 2% op € 35 miljoen. Hier is geen specifieke verklaring voor, anders dan dat het aantal cliënten en de zorgzwaarte nog steeds verder toeneemt. Dit leidt per saldo tot een nadeel van € 749.000.
- Segment V € 0,749 miljoen nadeel: Rond augustus is verblijf uitgebreid met een locatie waar vooral tienermeiden (met jeugdhulp problematiek) kunnen verblijven. Dit heeft geleid tot extra kosten die bij de Narap 2024 nog niet in beeld waren; nadeel € 326.000.

Gevolgen hiervan voor de Voorjaarsnota 2025-2029

De tekorten voor jeugdhulp werken grotendeels door in de begroting voor 2025 en verder. Dit leidt dus vooralsnog tot nadelen voor jeugdhulp bij de komende VJN. De VNG heeft geadviseerd om (voorlopig) geen bezuinigingsmaatregelen te treffen voor tekorten die ontstaan op jeugdhulp. Op 30 januari jl. heeft de deskundigencommissie advies gegeven over het financieel kader voor jeugdhulp. Dit advies werkt zwaarwegend mee in de gesprekken tussen het Rijk en de VNG over de middelen die gemeenten hiervoor ontvangen. De gemeenteraad wordt op een ander tijdstip verder geïnformeerd. Het is nog niet duidelijk of het Rijk het advies overneemt. We hopen op meer duidelijkheid na het overhedenoverleg in maart 2025.